

NOTAT

4. februar 2021
20/10711-2
sofief-DEP

Talepapir til brug for samråd i Erhvervsudvalget den 4. februar 2021 (*Det talte ord*)

[Indledning]

- Tak for det. Og ja, jeg skal også på ministeriets vegne beklage, at der skulle være gået så lang tid. Jeg tror, at der er mange forskellige ting, der er gået galt i forløbet. Men nu sidder vi her, og det er jeg i hvert fald glad for.
- Og tak for muligheden for at drøfte denne her sag. Det er vigtigt for vores samfund, at vi kan skabe og sikre lærlingepraktikpladser på ordentlige arbejdsvilkår. Og det er vigtigt for de mange danske unge mennesker, som gerne vil uddanne sig og blive dygtigst muligt til deres arbejde.
- Det mener regeringen, at vi skal bruge den offentlige sektors efterspørgsel aktivt til at understøtte. Og det skal vi have fælles holdninger og retninger og regler for at man kan understøtte i hele Europa.
- Vi skal sikre, at de virksomheder, som den offentlige sektor handler med, tager en række nødvendige samfundsansvarlige hensyn, når de agerer på markedet, så der fortsat er arbejdskraft til virksomhederne og muligheder til de unge, så vi også i fremtiden har gode dygtige faglærte som fx smede, elektrikere, industriteknikere og VVS'ere.

- Jeg vil indledningsvist fortælle kort om de tiltag, vi på Erhvervsministeriets område har og planlægger at foretage, og derefter besvare det konkrete samrådsspørgsmål. Herefter vil børne- og undervisningsministeren fortælle lidt om tiltagene på lærlingeområdet under hendes ressort.

[Nuværende tiltag for at fremme lærlingepraktikpladser i udbud]

- Pt. har vi i Danmark et aftalebaseret ”følg eller forklar”-princip for kommuner, regioner og stat i forhold til en række typer udbud af en vis størrelse. Det betyder, at offentlige ordregivere enten skal kræve lærlinge- og praktikpladser i forbindelse med udbud – eller skal forklare, hvorfor det ikke er muligt. Det kan for eksempel være tilfældet, hvis det ikke er muligt at skaffe de relevante lærlinge til at løse en konkret opgave.
- Jeg har indtryk af, at princippet har bidraget til at skabe flere lærlinge- og praktikpladser, end vi ellers ville have haft.
- En undersøgelse foretaget af KL i 2014 viste blandt andet, at 61 procent af kommunerne anvendte sociale klausuler i relevante udbud. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har senere hen foretaget i 2017 en undersøgelse af hvor mange lærlingepladser, som er oprettet i forbindelse med statslige opgaver, hvor der indgår sociale klausuler. Undersøgelsen viste, at der var ca. 2.380 lærlinge-

pladser alene i staten Det er en positiv udvikling, som dog også kan være påvirket af andre forhold som fx AUB-ordningen. Det skal siges. Tallene er formentlig - og forhåbentlig - endnu højere i dag.

[Det kommende udspil om offentligt-privat samarbejde og evaluering af udbudsloven]

- Vi vil imidlertid gerne se på, om ordningen kan gøres endnu mere effektiv. Og også hvordan vi så vidt muligt kan sikre, at danske lærlingepladser går til danske lærlinge.
- Det offentlige som indkøber er en stor faktor. Vi indkøber for over 380 mia. kr. hvert år. Det er en kæmpe efterspørgselsmuskel, der kan stille krav og skubbe virksomheder i den rigtige retning. I den retning, hvor der udvises ordentlighed og samfundssind.
- Jeg tror på, at en hel række udfordringer, der kalder på løsninger, kan løses gennem stærke alliancer og samspil mellem den offentlige og den private sektor. Det danske erhvervsliv er rigtig gode til at løfte en række samfundsopgaver. Det samspil kan vi få endnu mere ud af – men det kræver, at den offentlige sektor kan stille krav i udbudsmaterialet.
- I forbindelse med arbejdet med udbudsloven ser vi netop på, om der kan indføres yderligere tiltag, som kan

skabe uddannelsesmuligheder inden for de fag, hvor der er mangel på lærlingepladser.

- Jeg er slet ikke i tvivl om, at vi kan gøre endnu mere for lærlinge. Og jeg vil gå rigtig langt for, at vi kan få flere danske unge mennesker ud i lærlingepladser, så vi kan sikre dem og Danmark en ordentlig fremtid.
- Med disse indledende ord vil jeg besvare det konkrete samrådsspørgsmål.

Ad spørgsmål A:

[Med henvisning til artiklen: "For danske skattekrone: Super-sygehus-byggeri sender 46 lærepladser til Polen", i Fagbladet 3F, den 3. september 2020, bedes ministrene redegøre for, hvordan regeringen vil sikre, at sociale klausuler anvendes på offentlige danske byggerier, således at der skabes danske praktikpladser, og entreprenørerne ikke kan undsige sig at ansætte danske lærlinge på byggerierne ved at have lærlinge ansat i udlandet.]

Svar:

- Først og fremmest vil jeg sige, at jeg synes ikke, det er acceptabelt, det der har været fremme i sagen om sygehusbyggeriet i Odense og ansættelse af de 46 polske lærlinge, som alene arbejder i Polen og ikke i Danmark. Det er jo tydeligt ikke tanken med ordningen, og det underminerer tilliden til den vindende virksomhed.

- Jeg er dog blevet orienteret om, at Region Syddanmark er blevet enige med entreprenøren om, at de 46 polske lærlinge *ikke* tæller med i de 6 pct. lærlinge, som entreprenøren efter kontraktens sociale klausul er forpligtet til at have. Det er jeg glad for at høre, og jeg synes det viser, at vi i Danmark meget ofte kan snakke om tingene og få fornuftige løsninger ud af det.
- Vi har i Danmark en stærk arbejdsmarkedsmodel, der har skabt grundlaget for ordentlige løn- og arbejdsvilkår. Og det skal vi selvfølgelig værne om. Og virksomheder skal ikke se lærlingepladser som en smart løsning for at spare omkostninger og stadig kunne nyde af de goder og penge, som findes i Danmark.
- Derfor er der jo også noget helt galt, hvis det er nok bare at ansætte lærlinge på en fabrik i Polen.
- Virksomheder, der vinder kontrakter i Danmark, bør bruge danske lærlinge og støtte det arbejdsmarked, de er en del af.
- Men det er også vigtigt at sige, at vi er bundet af EU-reglerne, som tilsiger, at det ikke er muligt at kræve i

offentlige udbud, fordi det vil diskriminere på baggrund af nationalitet.

- Derfor udarbejder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en **vejledning**, der kan belyse, hvordan ordregivere kan indrette deres udbud i forhold til, hvilke krav der kan stilles i forbindelse med klausuler om lærlinge.
- Det er ikke muligt i udbud at stille krav om, at det skal være danske lærlinge. Men det er muligt at stille krav i en udbudt kontrakt om, at lærlingene skal udføre en bestemt type opgave eller være inden for et bestemt geografisk areal, hvis kravet er sagligt, objektivt, proportionelt og tilknyttet kontraktens genstand. Man skal altså have en god grund til at stille kravet – og det kan være lidt mudret, hvornår der er god grund. Derfor laver vi en vejledning, så det bliver helt tydeligt for ordregiverne, hvad de skal og kan gøre.
- **Vi vil også invitere fagbevægelsen, lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer** og andre interessenter til at **drøfte sagen nærmere**, så vi kan blive klogere på, hvad vi kan gøre. Det er dem, der kender forholdene på for eksempel byggepladserne bedst. Derfor har vi brug for deres input for at få de bedst mulige ordninger.
- Endelig har vi også taget problemstillingen op på europæisk niveau. Erhvervsminister Simon Kollerup har

sidste år indledt en dialog med den ansvarlige Kommissær om problemstilling.

- Og jeg har fulgt op ved at sende et brev til kommissæren, hvor vi efterspørger mere klarhed for, hvornår og hvordan vi kan styrke brugen af sociale klausuler i udbud, således at vi kan styrke antallet af nationale lærlingepladser i vores udbud.
- Og vi vil fortsat **tage problemstillingen op med de europæiske kollegaer** og kæmpe for, at vi finder en europæisk fælles løsning.
- Der er selvfølgelig brug for ”fair bevægelighed” og ikke bare ”fri bevægelighed” i Europa. Det er derfor, vi allerede arbejder for en række tiltag på EU-niveau, der skal sikre os imod social dumping i EU, så den frie bevægelighed ikke kommer til at gå ud over ordentlige vilkår på arbejdsmarkedet. Det gælder i høj grad også lærlingepladser.
- Vi har allerede spillet ind i drøftelser om behovet for at justere EU’s udbudsregler – og vi vil fortsat arbejde for at styrke de nuværende regler og rammer for fair bevægelighed.
- For eksempel er beskæftigelsesministeren allerede ved at undersøge, om der vil være opbakning til en række

initiativer – blandt andet et ID-kort til udstationerede og vandrende arbejdstagere og en sortliste over virksomheder, der er dømt for underbetaling, grove tilsidesættelser af arbejdsmiljølovgivningen eller lignende. Alt sammen for at undgå social dumping, for at bevare et stærkt dansk arbejdsmarked og for at have et fælles stærkt arbejdsmarked i EU.

[Afslutning]

- Med det i baghovedet vil jeg give ordet videre til børne- og undervisningsministeren Pernille Rosenkrantz-Theil.